

Konferencja naukowa „Jan Długosz – 600-lecie urodzin. Region – Polska – Europa w jego twórczości”, Ostromecko, 18–20 XI 2015

<http://dx.doi.org/10.12775/KLIO.2016.011>

Wzwiązku z obchodami roku Jana Długosza w wielu ośrodkach organizowane były konferencje poświęcone życiu i twórczości wybitnego kronikarza. W dniach 18–20 XI 2015 r. w Ostromecku odbyła się konferencja naukowa „Jan Długosz – 600-lecie urodzin. Region – Polska – Europa w jego twórczości”, którą honorowym patronatem objął Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotr Całbecki. W skład komitetu organizacyjnego konferencji wchodził pracownicy Instytutu Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (Waldemar Rozynekowski, Jan Wroniszewski, Piotr Oliński) oraz Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (Jacek Maciejewski, Tomasz Nowakowski, Sławomir Zonenberg).

Konferencja rozpoczęła się 18 XI od uroczystego otwarcia oraz powitania referujących i zaproszonych gości. Przedpołudniowy panel pierwszego dnia obrad (19 XI) poprowadziła Marie-Luise Heckmann (Berlin). Rozpoczął się on wystąpieniem Mariana Dygo (Warszawa, Pułtusk), który zaprezentował temat „Ekonomia boska – ekonomia ziemna. Na margi-

nesie *Roczników* Jana Długosza”. Badacz skupił uwagę na zmianach bytu materialnego Litwinów przed i po przyjęciu chrztu, wskazując na symboliczny poziom myślenia kronikarza o chrześcijańskiej ekonomii rozwoju. Następnie Tomasz Nowakowski (Bydgoszcz) zreferował poglądy Jana Długosza na dzieje w świetle amplifikacji wprowadzonych do *Roczników* a dotyczących tematyki Kościoła. Badacz ocenił, że omawiane amplifikacje należy łączyć z konkretnymi etapami w życiu Długosza, który nie odrzucał sprzecznych informacji źródłowych, uznając je za wiarygodne i wartościowe. Nie przywiązywał przy tym zbyt dużej wagi do dat. Niektóre jego przekonania (np. prymat polskiej racji stanu) towarzyszyły mu przez całe życie. Ostatnie wystąpienie w tej części wygłosił Janusz Grabowski (Warszawa). Dotyczyło ono postrzegania władców mazowieckich oraz samego Mazowsza w *Rocznikach*. Kronikarz czerpał wiedzę o tym regionie nie tylko z dostępnych mu źródeł, ale również z tradycji ustnej i swoich spostrzeżeń dotyczących ówczesnych reprezentantów mazowieckiej linii Piastów.

Kolejny panel moderował Dieter Heckmann (Berlin). Pierwszym referującym był Jarosław Nikodem (Poznań), który przedstawił opinie Długosza dotyczące Żmudzi i Żmudzinów. Szczupłość wzmianek kronikarza o tej tematyce wskazuje na niewykorzystanie dostępnych mu przekazów ustnych, przez co Długosz przeniósł do swoich dzieł liczne stereotypy na temat Żmudzi i Żmudzinów. Następnie głos zabrał Zbigniew Zyglewski (Bydgoszcz), analizując Długoszowe opisy geograficzne Kujaw i porównując je ze stanem obecnym. Kronikarza wyraźnie interesowały rzeczne szlaki komunikacyjne, a szczególnie szlak żeglugowy między Gopłem i Wartą. Ostatni referat w panelu dotyczący miast w narracji *Roczników* zaprezentowała Julia Możdżeń (Toruń). Badaczka podjęła próbę stworzenia typologicznego modelu opisu miasta według Długosza. Wyróżniła przy tym kilka kategorii ważności miast, skupiając uwagę na zależności między obroną militarną ośrodka, a jego położeniem geograficznym i szeroko pojętym pięknem.

Panel popołudniowy poprowadził Klaus Militzer (Kolonia). Jako pierwszy zaprezentował się Petr Stefanovicz (Moskwa), który w angielskim wystąpieniu omówił informacje kronikarza o Rusi w latach 1117–1128. Analiza źródłoznawcza wykazała, że Długosz czerpał wiedzę na ten temat m.in. z przekazów ruskich, których informacje można znaleźć

też w niektórych źródłach niemieckich. Kolejny badacz Sergiej Polechov (Moskwa) omówił relacje kronikarza na temat wojny Wielkiego Księstwa Litewskiego z zakonem krzyżackim w latach 1401–1404. Badacz zwrócił uwagę na niedokładną wiedzę autora na temat konfliktu oraz niewykorzystany zestaw źródeł. Następnie Krzysztof Kwiatkowski (Toruń) w wystąpieniu „Dlaczego i po co Jan Długosz opisał bitwę grunwaldzką tak, jak ją opisał?” zwrócił uwagę na fakt, że kronikarz nie miał możliwości stworzenia narracji adekwatnej do rzeczywistości, gdyż wydarzenie tego typu jak bitwa nie ma cech rekonstruowalności. Tym samym zwrócił uwagę na motywy i intencje przyświecające opisowi, wskazując na jego cele dydaktyczne. Ostatni referat w panelu wygłosił w języku niemieckim Dieter Heckmann (Berlin). Badacz podjął próbę porównania źródeł autorstwa Andreasa Santberga oraz Jana Długosza żyjących w podobnym czasie, ale prezentujących odmienne charaktery (Santberg jawi się jako kronikarz nastawiony na dualistyczny obraz świata; Długosz jako osoba bardziej skomplikowana, z pogranicza scholastyki i humanizmu).

Ostatni panel pierwszego dnia obrad moderował Sergiej Polechov (Moskwa). Jako pierwszy zaprezentował się Adam Talarowski (Warszawa), który poruszył temat providencjonalizmu w *Rocznikach* Długosza w odniesieniu do dynastii piastowskiej. Podjął próbę odczytania dzieł kronikarza jako konkretną koncepcję historiozoficzną. Następnie Jerzy Rajman (Kraków) w wystąpieniu „Ocena wiarygodności przekazu Długosza o patrociniach w diecezji krakowskiej” poruszył problem zgodności i sprawdzalności informacji zawartych w *Liber beneficiorum*. Ostatni referat w panelu przedstawiła Agnieszka Januszek-Sieradzka (Lublin), która omówiła obecne w *Rocznikach* wątki francuskie. Długosz wspominał o Francji przy okazji wzmianek dotyczących papieża, podróży i pielgrzymek polskich władców, a także na marginesie stosunków międzypaństwowych, nie unikając przy tym pewnych pomyłek.

Drugi dzień obrad rozpoczął panel moderowany przez Jarosława Nikodema (Poznań). Pierwszy referujący – Paweł Kras (Lublin) – dokonał przeglądu treści o herezji i heretykach zawartych w *Rocznikach*, odwołując się do badań s. Urszuli Borkowskiej. Kronikarz utożsamiał herezję z czeskim husytyzmem, który traktował jak chorobę trawiącą Kościół. Następnie Henryk Rutkowski (Warszawa) przeprowadził analizę nazw jednostek tery-

torialnych występujących w *Rocznikach*. Długosz używał tych nazw, opisując przede wszystkim wydarzenia polityczne.

Ostatni panel obrad poprowadził Krzysztof Mikulski (Toruń). Jako pierwszy wystąpił Jan Gancewski (Olsztyn), który zaprezentował publikację pt. *Grunwald 1410: proelii descriptio auctoris Joannis Dlugossi*, Olsztyn: Pracownia Wydawnicza „ElSet”, 2010. Ostatni z referentów – Piotr Zaniewski (Szczecin) – podjął poruszaną już przez referentów kwestię oceny wiarygodności danych przekazywanych przez Długosza, tym razem w odniesieniu do zamków wybudowanych z fundacji Kazimierza Wielkiego. Badacz wskazał na rozbieżności między przekazem kronikarza, a innymi informacjami źródłowymi, między innymi relacjami Janka z Czarnkowa.

Wspólne obrady i dyskusje wywołały liczne komentarze, próby podsumowań, pomysły i propozycje dalszych badań. Wszystkie referaty dowiodły, że badania nad Długoszem nie mogą być prowadzone według zbyt ujednoliconych metod badawczych, a kronikarz jawi się czytelnikom zarówno jako scholastyk, jak i humanista, dydaktyk oraz moralizator, którego dziełom należy przyglądać się ze szczególną uwagą.

Alicja Mutrynowska (Toruń)